

คิด for คิดส์

ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว

ศูนย์วิจัยและสื่อสารความรู้เพื่อตอบโจทย์อนาคต มุ่งวิเคราะห์ เผยแพร่ความรู้
ออกแบบ และขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านเด็ก เยาวชน ครอบครัว
และการเรียนรู้ เพื่อเป็นฐานสนับสนุนทางวิชาการให้กับ
สสส. ภาครัฐเครือข่าย และประชาชน

ความร่วมมือ

101

วิกฤตโควิด

ไทยมีผู้ติดเชื้อสะสม **4.6** ล้านคน (ศบค., 2022)

ประเทศใช้มาตรการพิเศษและ พ.ร.ก. ดูกเงินมากกว่า **2** ปี **4** เดือน

วิกฤตความเหลื่อมล้ำและการพัฒนา

61.4% ของเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 21 ปีอาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็กโดยเฉลี่ย

วิกฤตสังคมและการเมือง

เด็กและเยาวชนจัดชุมนุม **193** ครั้งในปี 2020

มีส่วนร่วมในการชุมนุม **1,838** ครั้งตั้งแต่ปี 2021-พ.ค. 2022

ถูกดำเนินคดีแล้ว **279** ราย (ข้อมูลจาก Mob_Data Thailand, 2022; ศูนย์กนยความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2022)

แนวโน้มสำคัญ

- 1 เด็กและเยาวชนเผชิญกับภาวะการเรียนรู้ถดถอย พัฒนาการหยุดชะงัก
- 2 เด็กและครอบครัวเข้าถึงบริการของรัฐได้ยากขึ้น ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด
- 3 เด็กและเยาวชนถูกผลักเข้าสู่โลกออนไลน์โดยขาดฐานที่จำเป็น
- 4 เด็กและเยาวชนเครียดและมีปัญหาสุขภาพจิตมากขึ้น
- 5 เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ภาครัฐสกัดกั้นด้วยความรุนแรงมากขึ้น
- 6 โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยสมบูรณ์ ครอบครัวมีขนาดเล็กและเปราะบางยิ่งขึ้น
- 7 ความไม่ลงรอยระหว่างรุ่นรุนแรงขึ้นบนทอนความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

การสำรวจเยาวชน Youth Survey 2022

กลุ่มเป้าหมาย

เด็กและเยาวชน
15-25 ปี
ทั่วประเทศ

การเก็บข้อมูล

เม.ย.-พ.ค. 2565

สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ
สำนักงานคณะกรรมการ-
การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
ภาคีเครือข่าย
สื่อโซเซียลมีเดีย

ประเด็นการสำรวจ

1. ความเป็นอยู่ ขั้นพื้นฐาน

รายได้, ที่อยู่อาศัย, การรับประทานอาหาร, สุขภาพกายและจิต, พฤติกรรมเสี่ยง, ความปลอดภัย, เป้าหมายชีวิต

2. ความสัมพันธ์กับ คนรอบตัว

คนในครอบครัว, ความสัมพันธ์กับเพื่อน, ความรัก การมีบุตร, ทัศนคติต่อการมีครอบครัวและบุตร, ที่ปรึกษาในชีวิต

3. ความสัมพันธ์กับ สังคมวงกว้าง

พฤติกรรมการใช้สื่อ, กิจกรรมทางสังคม, กิจกรรมพลเมือง

4. การศึกษาและ การทำงาน

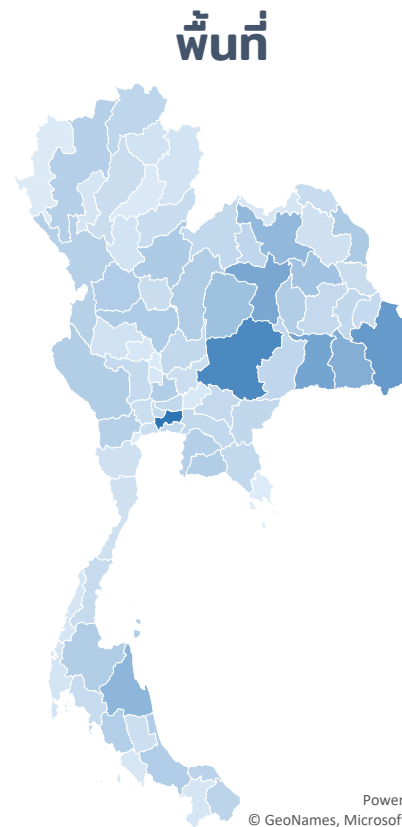
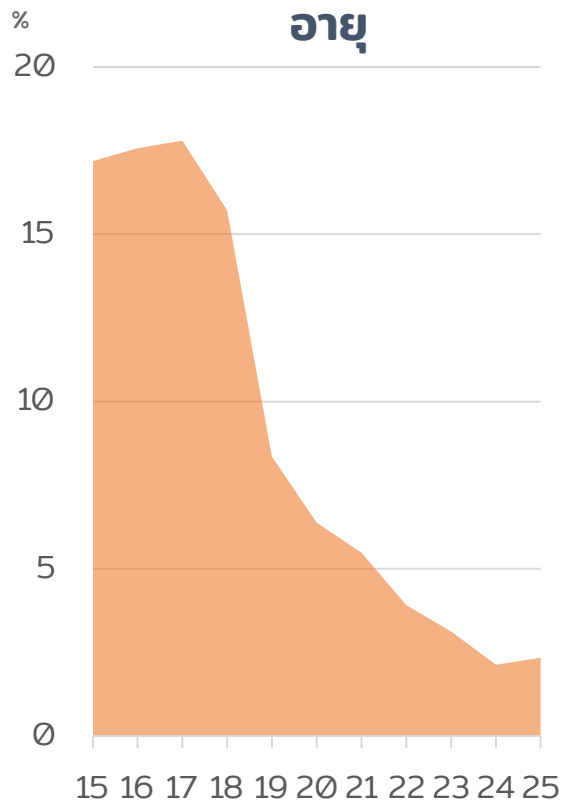
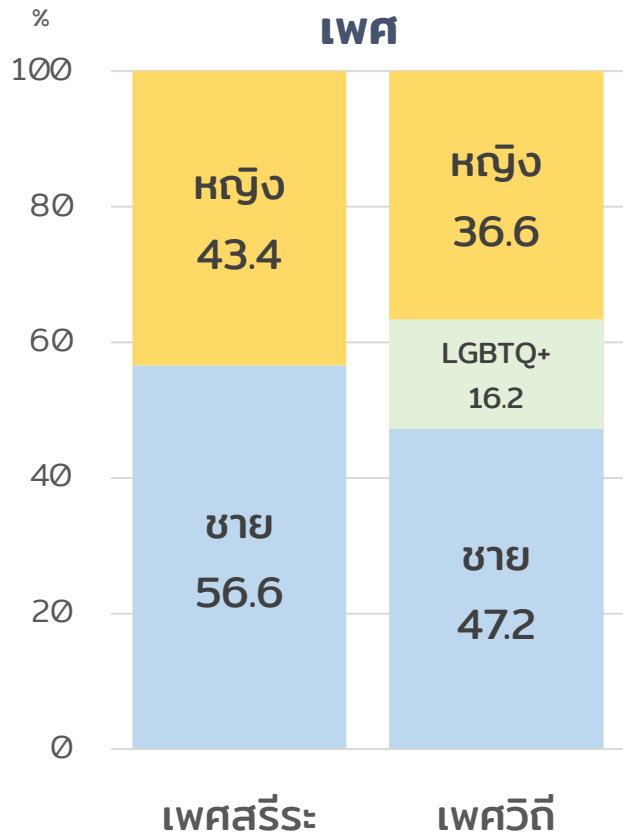
ทัศนคติต่อการศึกษา, การใช้เวลาและคุณภาพของการศึกษาในระบบ
พื้นที่เรียนรู้นอกห้องเรียน, สถานะและทัศนคติต่อการทำงาน

5. คุณค่าและ ทัศนคติ

ความไว้วางใจต่อกลุ่มคน+องค์กรในสังคม, ศาสนาและความเชื่อ,
ความรักชาติและการเป็นพลเมือง, ทัศนคติต่อประเด็นเชิงสังคม
วัฒนธรรม เศรษฐกิจการเมือง และนโยบายสาธารณะ

การสำรวจเยาวชน 2022

การกระจายตัวของข้อมูล 19,237 ชุด

ข้อเสนอนโยบายด้านเด็กและเยาวชน ระดับกรุงเทพฯ

1

สวัสดิการเด็กและ
ครอบครัวแบบรอบ
ด้าน

2

พื้นที่เรียนรู้-
เล่นอย่างอิสระ

3

การมีส่วนร่วม
อย่างมีความหมาย
ของเยาวชน

1. เพิ่มทรัพยากรให้ดูแลและพัฒนาเด็ก ได้อย่างเต็มศักยภาพ

ครัวเรือนไทยยังขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดูแลและพัฒนาเด็ก

เงินอุดหนุนเด็กเล็กแบบ
เจาะจงคนยังตกหล่นอยู่มาก

600 บ./เดือน ไม่เพียงพอ

(ต้นทุนในการเลี้ยงดูของกลุ่มยากจน
~2,500 บ./เดือน)

มีเด็กยากจนใต้เส้นความยากจนถึง

433,245 คน

ในจำนวนนี้ยังตกหล่นเข้าไม่ถึงเงินอุดหนุน
อีก **30%** หรือประมาณ **130,000** คน

ศูนย์เด็กเล็กของรัฐยังคุณภาพต่ำ

50% ของเด็กในศูนย์เด็กเล็กของรัฐ
ร่างกายเจริญเติบโตไม่เต็มที่

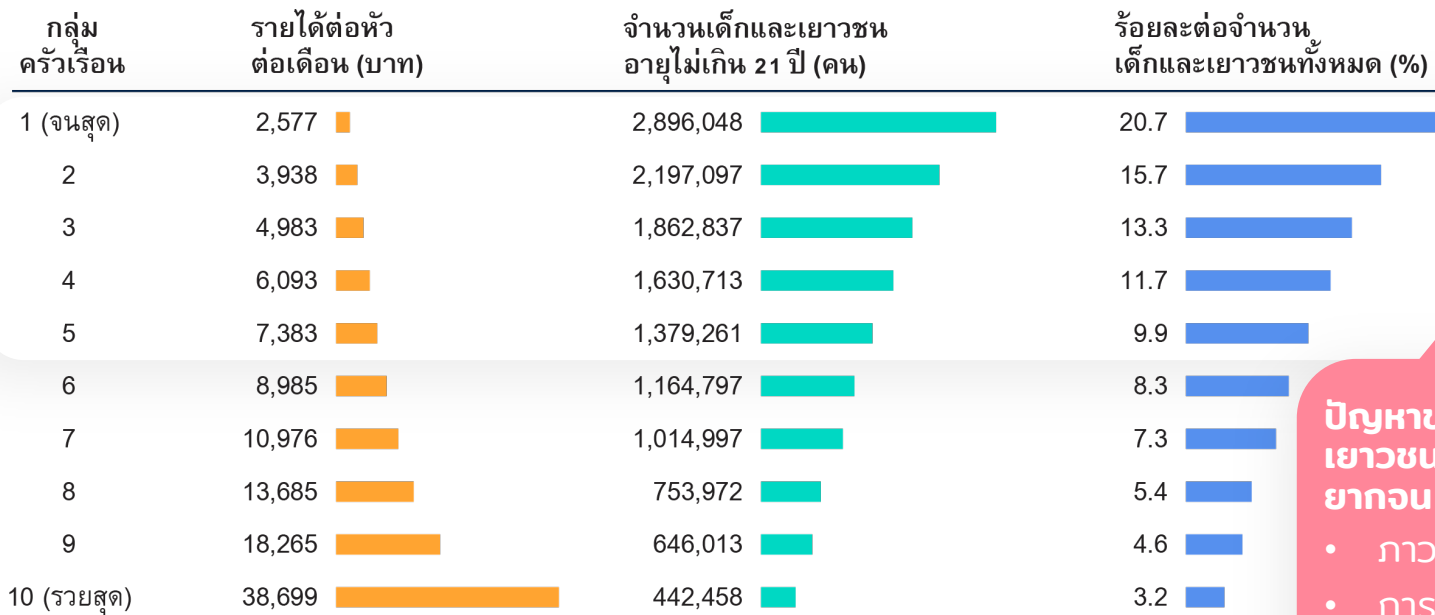

บริการของศูนย์ยังไม่เอื้อต่อ
ผู้ปกครองที่เป็นแรงงาน

- ไม่รับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี
- เวลาเปิด-ปิด ไม่สอดคล้องกับเวลาทำงาน

สังคมไทยเหลื่อมล้ำรุนแรง

เด็กและเยาวชนกว่า 70% อยู่ในครัวเรือนรายได้ต่ำ

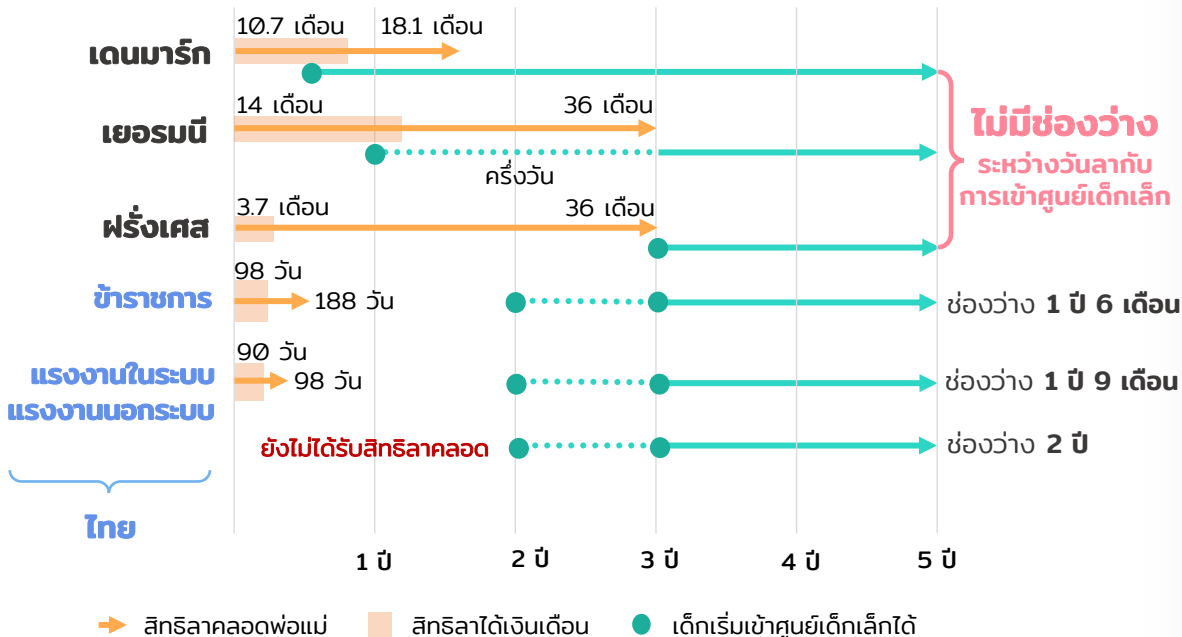
ปัญหาของเด็กและเยาวชนในครัวเรือนยากจน

- ภาวะทุพโภชนาการ
- การเข้าไม่ถึงการศึกษา ทั้งในและนอกระบบ

- ความเหลื่อมล้ำรายได้นี้อาจต่ำกว่าจริง จากปัญหาในการสำรวจข้อมูล
- ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งของไทยแย่กว่านี้มาก (คนรวยสุด 10% ถือครองสินทรัพย์ 77%)

ข้อเสนอแนะนโยบาย 1.1: ขยายสิทธิลาคลอดให้เพียงพอช่วยปิดช่องว่างการดูแลเด็ก

สิทธิลาคลอดไม่เชื่อมกับอายุเข้าศูนย์เด็กเล็ก
เกิดช่องว่างในการดูแลเด็ก

ออกแบบสิทธิลาคลอดเพื่อดูแลเด็กอย่างไรเรื่อยต่อ

- ให้พ่อแม่ลาคลอดได้จนถึงเกณฑ์อายุขั้นต่ำที่เด็กสามารถใช้บริการศูนย์เด็กเล็กได้
- ระหว่างลาคลอดพ่อแม่และ/หรือแม่ต้องได้ค่าตอบแทน (เต็มจำนวนหรือบางส่วน)
- ปรับอายุขั้นต่ำของเด็กที่จะเข้าศูนย์เด็กเล็กให้ต่ำลงจาก 3 ปี เหลือ 2 ปี
- เพิ่มความยืดหยุ่นและหลากหลาย เช่น ให้ลาเป็นช่วงๆ (block leave), ให้สิทธิลาเมื่อลูกเจ็บป่วย, สิทธิลาทำกิจกรรมร่วมกับลูก ฯลฯ

ข้อเสนอนโยบาย 1.2: เติมเงินอุดหนุนเด็กเล็ก

'ถ้วนหน้า' ทำได้จริง

- กทม.มีเด็ก 0-6 ขวบ **236,907** คน (ข้อมูลปี 2021)
- ได้รับเงินอุดหนุนจากกรมพัฒนาเด็กและเยาวชน (ดย.) **60,911** คน (ข้อมูลกลุ่มภาพันท์ 2023)
- เก็บตกเด็กที่ตกหล่น เพื่อให้ได้เงินอุดหนุนถ้วนหน้ารายละ 600 บาท/เดือน จะใช้งบประมาณปีละ **1.3 พันล้านบาท**
- ใช้สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก เป็นเอกสารรับเงินอุดหนุนโดยไม่ต้องพิสูจน์รายได้

ข้อเสนอโยบาย 1.3: ส่งเสริมการรับเลี้ยงเด็กที่บ้าน (Family Child Care)

แม่บ้าน/ผู้สูงอายุ รับจ้างเลี้ยง
เด็กในชุมชน ไม่เกิน 5 คน

- อยู่ในชุมชน รับดูแลเด็กอายุต่ำกว่า 2 ขวบ และให้บริการในเวลาที่ยืดหยุ่น
- ราคาถูกกว่าสถานรับเลี้ยงเด็ก
- ไม่ได้รับการควบคุมมาตรฐานเพราะไม่เข้าเกณฑ์ “สถานรับเลี้ยงเด็ก” หรือ “กิจการรับเลี้ยงและดูแลเด็ก” ตามกฎหมาย
- กลุ่ม Facebook และเว็บไซต์ เช่น saijai.io

บริการรับเลี้ยงเด็กที่บ้านซึ่งผ่านการรับรอง

- ขึ้นทะเบียนกับ กทม. เพื่อรับเงินอุดหนุน
- จูงใจด้วยเงินอุดหนุนแบบรายปีเมื่อทำได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด
 - ผู้ดูแลมีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์และผ่านการอบรมความรู้พื้นฐาน
 - เงินเพิ่มสำหรับผู้รับดูแลเด็กในชั่วโมงทำงานที่ไม่ปกติ
- พัฒนาศูนย์รวมข้อมูล ค่มือ ความรู้ด้านการดูแลเด็ก เพื่อช่วยให้การเริ่มตนธุรกิจทำได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอนโยบาย 1.4: มอบ 'กล่องแรกเกิด' ถววนหน้า เต็มเครื่องมือ+ความรู้ให้พ่อแม่

กล่องแรกเกิด: ความเท่าเทียม ก้าวแรกของชีวิต

- แนวคิดสวัสดิการที่ไม่ใช่ตัวเงิน เพื่อวางหลักประกันให้ทารกทุกคนเริ่มต้นชีวิตได้อย่างเท่าเทียม มีความหมายทางจิตใจต่อพ่อแม่
- ส่งเสริมพฤติกรรมการเล่นดูด้านต่างๆ ผ่านของในกล่อง
- เป็นกลไกผลักดันนโยบายแวดล้อม เช่น จูงใจให้ฝากครรภ์เพื่อรับกล่อง ส่งเสริมนมแม่ ฯลฯ
- กระจายกล่องผ่านกลไกท้องถิ่น-ชุมชน หรือโรงพยาบาลในพื้นที่

ท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการ จัดของลงกล่อง

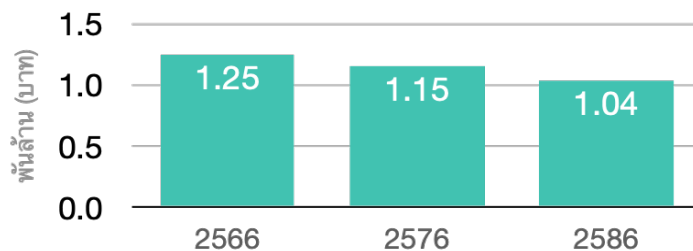
รายการ	ราคา(บาท)*
ของใช้พื้นฐาน	
ผ้ารองกันเปื้อน	75
ผ้าห่อตัว	85
ผ้าอ้อม 6 ผืน	250
★ ปรอทวัดไข้ดิจิทัล	130
สบู่เด็ก	110
ชุดสาลีทำความสะอาด	250
น้ำยาซักผ้าเด็ก	45
ครีมเพิ่มความชุ่มชื้น	150
กรรไกรตัดเล็บทารก	65
★ คู่มือดูแลทารก	250
★ เสริมพัฒนาการเด็ก	
หนังสือเด็ก 2 เล่ม	200
หนังสือผ้า	125
ของเล่นเซย่าโต้	80
ภาชนะบรรจุของ	185
รวม	2,000

กล่องละ 2,000 บาท

ใช้งบประมาณ 1.2 พันล้านบาท/ปี

และลดลงทุกปีเนื่องจากแนวโน้มเด็กเกิดน้อยลง

คาดการณ์งบประมาณกล่องแรกเกิด

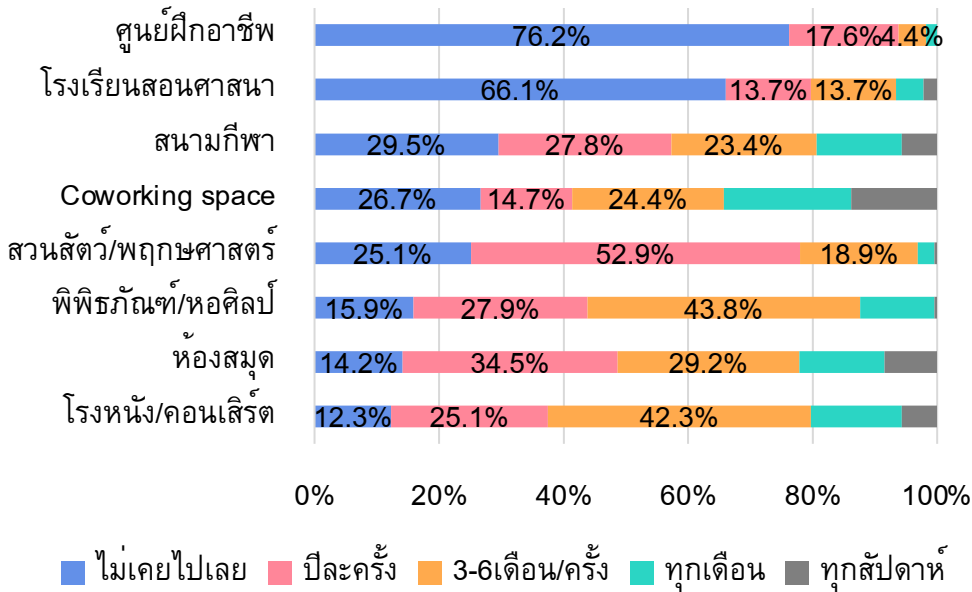
ที่มา: การคาดการณ์ของ World Population Prospects 2022
คำนวณโดย 101 PUB

2. เพิ่มทางเลือกให้หลากหลาย สำหรับเด็กได้เล่น+เรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ

เยาวชนในกรุงเทพฯ จำนวนไม่น้อยไม่เคยไป แหล่งเรียนรู้ **การเดินทางเป็นอุปสรรคสำคัญ**

ความถี่ในการไปแหล่งเรียนรู้ของเยาวชนในกรุงเทพฯ

อุปสรรคในการไปแหล่งเรียนรู้

- 41%** ตั้งอยู่ไกล
- 23%** ไม่มีเวลาว่าง
- 14%** ชอบทำกิจกรรมอื่น
- 11%** ชอบเรียนรู้ออนไลน์
- 8%** ค่าใช้จ่ายแพง
- 3%** ไม่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะนโยบาย 2.1: ปรับพื้นที่เรียนรู้ที่มีอยู่ให้มีคุณภาพน่าใช้ และขยายการเข้าถึงให้ครอบคลุม

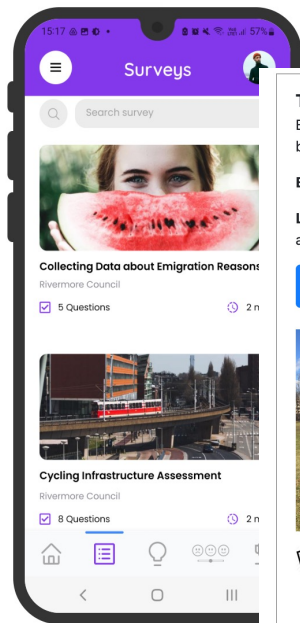
เร่งเพิ่มคุณภาพแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพ

- เพิ่มคุณภาพแหล่งเรียนรู้เดิม เช่น ศูนย์เยาวชน และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- ปรับกระบวนการเรียนรู้และการให้บริการในแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ให้เหมาะกับการใช้งานสำหรับเด็ก
- เพิ่มความน่าสนใจในเชิงเนื้อหาของแหล่งเรียนรู้ ให้ตอบโจทย์ความต้องการของเด็กยุคใหม่

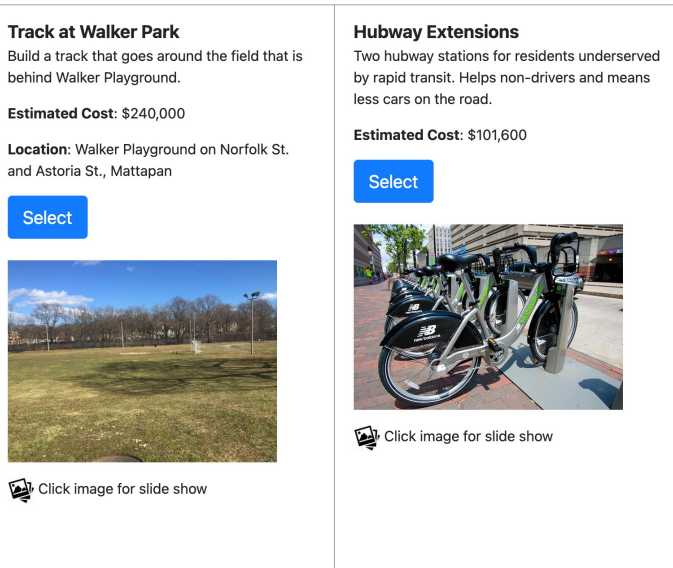
เพิ่มพื้นที่สาธารณะสำหรับเด็กให้เข้าถึงง่าย

- วางแผนสร้างหรือปรับปรุงพื้นที่เรียนรู้ในระดับย่อยหรือที่ใกล้บ้านมากขึ้น
- เพิ่มงบประมาณให้กับท้องถิ่นเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยเฉพาะ และให้ท้องถิ่นตัดสินใจด้วยตนเอง
- ในระดับกรุงเทพฯ มีศักยภาพปรับปรุงลานเล่นกีฬา-ลานทำกิจกรรมของชุมชนแต่ละเขต

ข้อเสนอนโยบาย 2.2: ให้เด็กร่วมคิด-ออกแบบ-ตัดสินใจเกี่ยวกับพื้นที่เรียนรู้โดยตรง

WeSolve App

Youth Lead the Change: PB Boston

- กำหนดให้ทุกโครงการ/นโยบายเรื่องพื้นที่เรียนรู้ ต้องมีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ร่วมตัดสินใจ ให้ความเห็น หรือผ่านการปรึกษาหารืออย่างทั่วถึง
- สร้างแพลตฟอร์ม/ช่องทางสื่อสารให้เด็กและเยาวชนได้ติดตาม โหวต ให้ความเห็น และประเมินนโยบายได้โดยตรง
- ในระยะถัดไป อาจจัดสรรงบให้เด็กและเยาวชนได้ริเริ่มสร้างสรรค์พื้นที่เรียนรู้ในแบบของพวกเขาเอง โดยมีทีมทำงานกรุงเทพฯ ให้คำแนะนำ

ข้อเสนอแนะนโยบาย 2.3: เชื่อมต่อโรงเรียนกับชุมชน เปิดพื้นที่ทำกิจกรรมใกล้โรงเรียน

- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนหรือพื้นที่สาธารณะใกล้โรงเรียนให้ปลอดภัยและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน
- เปิดห้อง – ลาน – หรือพื้นที่ใช้งานอเนกประสงค์ให้เด็กมีที่ทำกิจกรรม ทำการบ้าน รวมถึงตัวหลังเลิกเรียน
- สร้างพื้นที่เรียนรู้ในบริบทชีวิตจริง เรียนรู้กับชุมชน นอกเหนือจากการเดินทางไป “แหล่งเรียนรู้” ที่เป็นทางการ
- พัฒนารูปแบบกิจกรรมและกระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วม เริ่มต้นกับโรงเรียนในสังกัด กทม.

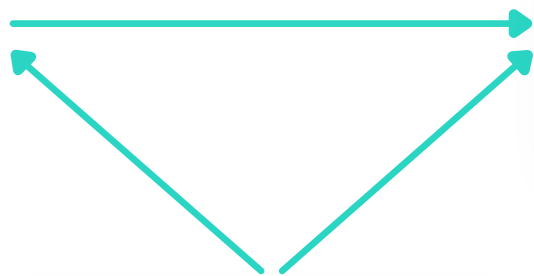

3. ให้เสียงเยาวชนมี 'ความหมาย' เปิดกระบวนการนโยบายให้เยาวชนมีส่วนร่วม

'ปัญหาเรื้อรัง-การชุมนุมประท้วง' สะท้อนว่า เยาวชนขาดช่องทางการมีส่วนร่วมที่มีความหมาย

นโยบายไม่ตอบสนอง
ปัญหาและความต้องการ
ของเยาวชน

เช่น ปัญหาในโรงเรียน สุขภาพจิต
การว่างงาน ความเหลื่อมล้ำ และ
การปฏิรูปการเมือง

เยาวชนขาดช่องทางการ
มีส่วนร่วมที่เป็นทางการ
และมีความหมาย

เยาวชนมีสิทธิมีส่วนร่วมตามอนุสัญญาว่า
ด้วยสิทธิเด็ก

เยาวชนจัดและมีส่วนร่วม
ในการชุมนุมประท้วง
จำนวนมากอย่างต่อเนื่อง

- มีเยาวชนเสียชีวิต 1 คน บาดเจ็บอย่าง
น้อย 88 คนจากการใช้กำลังสลายการ
ชุมนุมในปี 2021
- มีเยาวชนถูกดำเนินคดีการเมือง
279 รายในปี 2021-พฤษภาคม 2022
- หากไม่แก้ จะเร่งความขัดแย้งในสังคม-
ทำลายเสถียรภาพของระบอบการเมือง

ข้อเสนอแนะนโยบาย 3.1: กำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาว ให้เด็กและเยาวชนร่วมคิด-ตัดสินใจนโยบาย

- ขยายช่องทางให้เยาวชนสามารถร่วมให้ความเห็นตัดสินใจ ดำเนินกิจกรรม และประเมินผลทุกนโยบายในทุกระดับที่เหมาะสม
- กำหนดให้หน่วยงานที่ทำนโยบายเกี่ยวข้องกับประเด็นเด็กและเยาวชนต้องจัดประชุม หรือส่งเนื้อหา นโยบายให้ตัวแทนเด็กและเยาวชน พิจารณาให้ความเห็นก่อน เช่น สภาเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอโยบบาย 3.2: สร้างพื้นที่ทดลอง (sandbox) เป็นต้นแบบการมีส่วนร่วมเชิงนโยบายของเยาวชน

- เริ่มจากนโยบาย 1-2 ประเด็น เพื่อทดลอง เรียนรู้ พัฒนากลไก และสร้างความเชื่อมั่นร่วมกัน ระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับเยาวชน
- เลือกประเด็นนโยบายที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อเยาวชนและอาจให้เยาวชนมีส่วนเลือกประเด็นเอง

พื้นที่เรียนรู้

สุขภาพจิต

สิ่งแวดล้อม

- แนวทางทำ sandbox

ให้เยาวชนมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ

เชื่อมต่อเยาวชนวงกว้าง

ให้ความรู้ กักขะที่จำเป็น

ข้อเสนอนโยบาย 3.3: พัฒนาโครงสร้าง 'สภาเด็ก' ให้เป็นตัวแทนที่ดี อิสระ และมีบทบาทมากพอ

จัดเลือกตั้งสภาออนไลน์

- รับสมัครผู้ลงสมัครล่วงหน้า
- ให้มีพื้นที่แข่งขันเสนอนโยบาย-หาเสียง
- ประชาสัมพันธ์สร้างความรับรู้ในวงกว้าง

ให้สภามีอิสระ ทำงานง่ายขึ้น

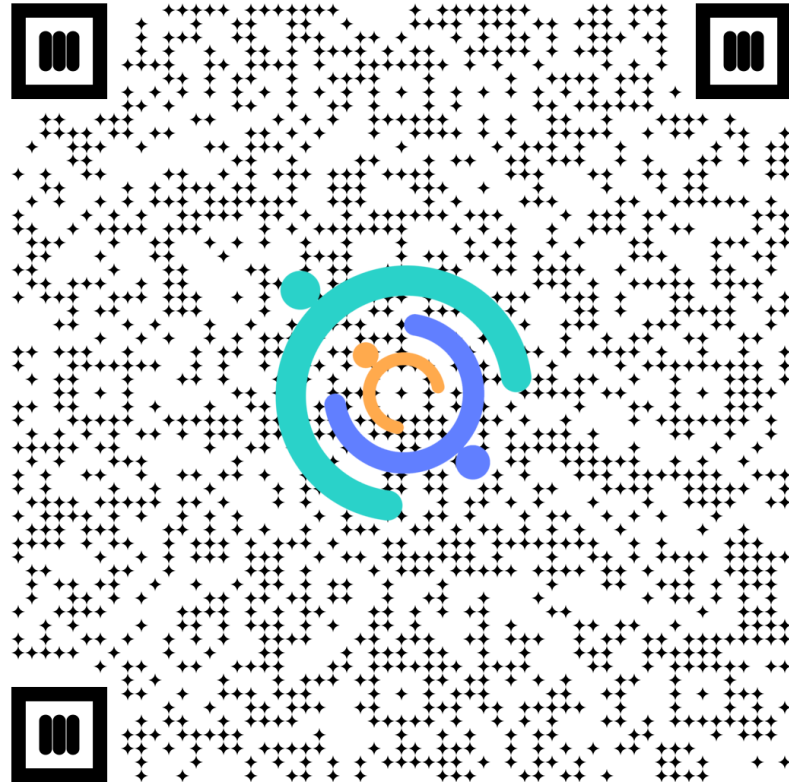
- ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือกับสภาเด็กก่อนใช้งบประมาณ (ก่อน 50,000 บาท/ปี/เขต) + เปิดกว้างต่อข้อเสนอโครงการของสภา
- ให้ทีมงาน กทม. เป็น focal point ให้คำปรึกษาและสนับสนุนสภาเด็กทุกแห่งใน กทม. โดยเฉพาะในเชิงรุก

เชื่อมต่อผู้บริหาร กทม.-สภา

- ให้ผู้บริหาร กทม. พบปะหารือกับสภาเด็กเป็นประจำ (เช่น ทุก 2-3 เดือน)
- แลกเปลี่ยนความเห็น เรียนรู้ สร้างความเชื่อมั่น
- ถอดบทเรียนจาก sandbox เพื่อขยายบทบาทของสภาเด็กอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามความเหมาะสม

ร่วมส่งความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนานโยบายต่อไป

ช่องทางติดต่อ คิด for คิดส์

- www.kidforkids.org
- www.facebook.com/kidforkids.center